

DUURZAAM WERKEN AAN LEESPROBLEMEN, LAAGGELETTERDHEID EN DYSLEXIE

*voor het Stimuleringsprogramma Preventieve en
Integrale Aanpak Dyslexie en Hulpmiddelen Onderwijs*

DOOR: RIA KLEIJNEN EN EVELIEN KRIKHAAR

In het voorjaar van 2017 is door Oudervereniging Balans bij de staatssecretaris van OCW om aandacht gevraagd voor de noodzaak om kennis, vaardigheden en inzichten ten aanzien van dyslexie binnen het onderwijs verder te ontwikkelen. Hierbij lag de focus op **1.** Preventie van leesproblemen en **2.** Het gebruik mogen maken van compenserende hulpmiddelen bij dyslexie. Het ministerie pakte de bal op en stelde budget beschikbaar voor een meerjarig Stimuleringsprogramma Preventieve & Integrale Aanpak Dyslexie & Hulpmiddelen Onderwijs. Tot eind 2021 maakt dit programma scholen en beleidsmakers bewust van dyslexieproblematiek en ondersteunt het professionals in onderwijs en zorg met goede en praktisch bruikbare inzichten. Het kerndoel van het Stimuleringsprogramma is: scholen beter in staat stellen om op duurzame wijze systematisch te kunnen werken aan preventie en het op integrale en effectieve manier aanpakken van laaggeletterdheid, leesproblemen en dyslexie. Uitvoerders van het programma zijn het Expertisecentrum Nederlands (penvoerder), Oudervereniging Balans en het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie, in nauwe samenwerking met andere partnerorganisaties zoals de LBRT, de LBBO, Stichting Dyslexie Nederland en het Landelijk Platform Leidinggevend in het Passend Onderwijs.

WAT WIL HET STIMULERINGSPROGRAMMA NA VIER JAAR HEBBEN BEREIKT?

Alle inspanningen van het Stimuleringsprogramma zijn erop gericht om kinderen en (jong)volwassenen met leesproblemen en dyslexie **1.** zo geletterd mogelijk te maken en **2.** zich zo competent mogelijk te voelen. Dit om hen alle mogelijke kansen te bieden in onze geletterde maatschappij. Het Stimulerings-

programma richt zich op zowel het primair onderwijs (po) als het voortgezet onderwijs (vo) met de overgangen daartussen.

Plaats van actie is de plek waar de leerlingen de meeste tijd doorbrengen (school en thuis). Dit met inzet van alle denkbare professionele inzet, (digitale) hulpmiddelen en compensaties. De focus ligt daarbij op het voor scholen mogelijk maken van systematisch en duurzaam werken aan preventie en het op integrale en effectieve manier aanpakken van lezen, leesproblemen en dyslexie.

WAT EN HOE?

Het Stimuleringsprogramma richt zich op het primaire proces: het leerproces van de leerling, de leraar en diegenen die de leraar ondersteunen. Daarbij wordt een preventieve en integrale aanpak van lees- en spellingonderwijs in nauwe samenwerking met ouders en (zorg)specialisten gestimuleerd. Centraal staat planmatig en doelgericht handelen volgens Response to Intervention (RTI). Uitgangspunt bij RTI is dat leerlingen pas worden gezien als leerlingen met leesproblemen of dyslexie als ze na de nodige interventies nog 'dramatisch' achterblijven bij hun leeftijdgenoten. Vertrekpunt is vroegtijdig signaleren én direct en adequaat reageren op risicoleerlingen (geen 'wait and fail') en vervolgens deze aanpak zolang als nodig volhouden. Het gaat om het stapelen van aanbod (continuüm: basis-extra-specifiek), dit omdat risicoleerlingen meer tijd nodig hebben om dezelfde stof te leren (convergente differentiatie). Daarbij worden effectieve methodieken, (ict)-hulpmiddelen en organisatievormen ingezet en duurzaam geïmplementeerd. Speciale aandacht krijgen ICT-hulpmiddelen, omdat deze nog altijd onvoldoende worden

OVER EVELIEN KRIKHAAR

Drs. Evelien Krikhaar is als senior projectleider werkzaam bij het Expertisecentrum Nederlands (EN), dat gelieerd is aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Als taalwetenschappelijk onderzoeker was zij eerder verbonden aan langlopend onderzoek naar vroege kenmerken van dyslexie in het Dutch Dyslexia Programme. Sinds 2009 is zij als projectleider betrokken bij het Masterplan Dyslexie en de Protocolen Leesproblemen en Dyslexie. Vanuit het EN als penvoerder van het Stimuleringsprogramma heeft zij nu - samen met Ria Kleijnen - de functie van kwartiermaker voor het Stimuleringsprogramma.

OVER RIA KLEIJNEN

Dr. Ria Kleijnen is taal-kundige en heeft ruim 40 jaar ervaring op het gebied van dyslexie in praktijk (onderwijs én zorg) en wetenschap. Zij was verbonden aan universiteiten en hogescholen en leidde een aantal projecten op dit gebied. Sinds 2015 is zij projectleider Dyslexie in Transitie (preventieve ketenzorg dyslexie), waarbij ze inzet op een vruchtbare samenwerking tussen scholen, dyslexie-instituten, ouders en beleidsmakers. Met deze 'bagage' vervult zij - samen met Evelien Krikhaar - het inhoudelijk kwartiermakerschap van het Stimuleringsprogramma.

Meer weten over het Stimuleringsprogramma? Volg de laatste ontwikkelingen via de programma-website: informatiepuntdyslexie.nl en geef je op voor de nieuwsbrief!

ingezet en ook hierbij staat het Stimuleringsprogramma een integrale aanpak voor, waarbij inhoud, techniek, professionalisering en implementatie (Vier in Balans) hand in hand gaan. Om vanuit resultaten van leerlingen te sturen op kwaliteitsverbetering wordt opbrengstgericht gewerkt en dat op alle niveaus: leerling, groep, school, bestuur, Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (po & vo), gemeenten en regionale netwerken.

WAT IS DAARVOOR NODIG?

We kunnen ons afvragen waarom dit alles nog geen dagelijkse praktijk is. Met andere woorden: waarom is het Stimuleringsprogramma nodig? Er zijn al veel protocollen, methodieken, en ict-programma's beschikbaar, echter het goed werken daarmee, het implementeren daarvan is MENSENWERK. Dat leer je niet in handboeken of 'geleerde' artikelen. Dat moet je in de praktijk daadwerkelijk gaan toepassen, het moet een 'goede gewoonte' gaan worden. Deze 'routineuze' dagelijkse praktijk leren de mensen die het iedere dag moeten doen gaandeweg stap voor stap. Waardevolle kennis is daarbij zeker nodig en vooral ondersteuning door specialisten en directies (onderwijskundig leiderschap) en niet in de laatste plaats door hét 'beleid'.

Het Stimuleringsprogramma zet EXTRA in op cruciale aspecten die in vorige trajecten onderbelicht zijn gebleven of waarvoor eenvoudigweg te weinig tijd was. In de eerste plaats gaat het dan om bewustwording - op ieder niveau - dat het anders móet en kán. Dit met erkenning van complexiteit, delen van bezorgdheid en het waarderen van goede voorbeelden. Immers, er gaat ook al veel goed!!! Onze tijd kent vele eigentijdse vormen

van professionalisering, waarbij kennis wordt gedeeld die in de eigen praktijk toepasbaar is en waarbij eigenaarschap wordt gecreëerd en behouden. Daar zet het Stimuleringsprogramma actief op in. Ook legt het accent op het ontsluiten van goede voorbeelden met flankerend (praktijk)onderzoek naar 'wat werkt in de praktijk'. Goede kennis definiëren en verantwoord uitrollen met medewerking van Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, schoolbesturen, opleidingen, wetenschap en inspectie, elk met duidelijk omschreven complementaire taken en verantwoordelijkheden. Van meet af aan is er in het Stimuleringsprogramma aandacht voor duurzame implementatie met het accent op ontwikkelen van (natuurlijke) regionale netwerken met het samenwerkingsverband Passend Onderwijs als aanjager. Ook heeft het Stimuleringsprogramma oog voor verankering en borging ook nadat het programma afgelopen is.

AAN DE SLAG!

Vanaf begin 2018 is het Stimuleringsprogramma actief in de weer geweest met het betrekken van alle doelgroepen voor dit programma - ouders en leerlingen, professionals in onderwijs en zorg, besturen en beleidsmakers - bij de opzet van de plannen voor dit programma. We hebben met heel veel mensen gesproken en van gedachten gewisseld, onder andere op verschillende meedenk-dagen (Denktankdag, Brainstormdag Digitaal Platform) en we zijn aanwezig geweest op de Nationale Dyslexie Conferentie, en onlangs ook weer op de Nationale Educational Needs Conferentie. Vanaf najaar 2018 gaan we met onze plannen en activiteiten verder het land in! ←

'Vroegtijdig signaleren én direct en adequaat reageren op risicoleerlingen en vervolgens deze aanpak zolang als nodig volhouden.'